

OBSAH

Patogeneze, klinická syndromologie a léčba revmatoidní artritidy 19

Jozef Rovenský, Miroslav Ferenčík, Richard Imrich

Revmatoidní artritida začínající ve vyšším věku	19
Patogeneze EORA	19
Charakteristika revmatoidní artritidy a základní rozdíly onemocnění ve vyšším věku	21
Klinický obraz RA ve vyšším věku s ohledem na změny během jejího průběhu.....	22
Mimokloubní příznaky	26
Imunologické změny v průběhu fyziologického stárnutí ve vztahu k vývoji EORA a imunopatologickému stavu	27
Paradox imunodeficiency a stimulace chronického zánětu během stárnutí.....	29
Hormonální nálezy a hladiny cytokinů při polymyalgia rheumatica, EORA a EORA/polymyalgia rheumatica.....	32
Laboratorní vyšetření	33
Diferenciální diagnostika	33
Ustupující séronegativní symetrická synovitida s měkkým otokem	34
Spondylartritida	35
Artritidy vyvolané krystaly	35
Různé chorobné stavy.....	36
Léčebné postupy při EORA.....	37
Nefarmakologická léčba	37
Farmakologická léčba	37
Analgetika	38
Nesteroidní antirevmatika	38
Glukokortikoidy	39
DMARD	41
▪ Metotrexát	41
▪ Leflunomid	42
▪ Cyklosporin.....	42
▪ Sulfasalazin	42
▪ Hydroxychlorochin.....	43
▪ Soli zlata.....	43

Osteoporóza u revmatoidní artritidy ve vztahu k věku	47
<i>Juraj Payer, Zuzana Kužmová, Zdenko Killinger, Jozef Rovenský</i>	
Biologická léčba revmatoidní artritidy	51
<i>Jozef Rovenský, Dagmar Mičková, Vanda Mlynáriková</i>	
Léčba revmatoidní artritidy	51
Anticytokinová terapie	52
Systémový lupus erythematoses	58
<i>Alena Tuchyňová, Jozef Rovenský</i>	
Sjögrenův syndrom	65
<i>Jozef Rovenský, Dagmar Mičková, Vanda Mlynáriková</i>	
Výskyt	65
Patogeneze	65
Systémová sklerodermie	71
<i>Radim Bečvář</i>	
Vaskulitidy	75
<i>Radim Bečvář, Jozef Rovenský</i>	
Úvod	75
Vaskulitidy velkých cév	76
▪ Takayasuova arteriitida	76
Vaskulitidy středních cév	78
▪ Polyarteriitidis nodosa	78
Kawasakiho syndrom	80
Vaskulitidy malých cév	82
▪ Granulomatóza s polyangiitidou (Wegenerova granulomatóza)	82
▪ Mikroskopická polyangiitida	83
▪ Behçetova nemoc	85
Polymyalgia rheumatica a obrovskobuněčná arteriitida	89
<i>Jozef Rovenský, Alena Tuchyňová, Viera Štvrtinová, Svetoslav Štvrtina</i>	
Výskyt	89
Etiopatogeneze	90
Klinický obraz	90
Postižení končetin při OBA	92
Další klinické projevy	94
Laboratorní nálezy	94
Diagnostika	95
Terapie	98

Aneuryzma aorty jako příčina smrti u obrovskobuněčné arteriitidy 106

Svetoslav Štvrtina, Jozef Rovenský, Štefan Galbavý

Kazuistika	107
• Pacientka 1	107
• Pacient 2	108
• Pacient 3	109
Diskuse.....	110

Relabující polychondritida 115

Jozef Rovenský, Marie Sedláčková

Historie	115
Epidemiologie	115
Etiologie a patogeneze.....	115
Klinický obraz.....	116
Artropatie při relabující polychondritidě.....	117
Orgánové projevy relabující polychondritidy.....	117
Oční postižení	118
Relabující polychondritida ve vyšším věku	119
Výskyt relabující polychondritidy s jinými chorobami.....	119
Laboratorní výsledky	120
Diagnostika	120
Diferenciální diagnostika.....	121
Terapie a prognóza	121

RS₃PE – onemocnění, nebo syndrom?..... 125

Jozef Rovenský

RS ₃ PE syndrom a polymyalgia rheumatica	125
Revmatoidní artritida, psoriatická artritida, jiné zánětlivé revmatické nemoci a syndrom RS ₃ PE	126
RS ₃ PE a nádory.....	128
Edém a artritida rukou: diferenciální diagnóza u dalších nozologických jednotek....	129
Chondrocalcinosis articularis.....	130
Reflexní dystrofie sympatiku (Sudeckova choroba)	130
Amyloidová artropatie	130
Pozdě začínající spondyloartropatie.....	131
Sarkoidóza	131
Whippleova choroba.....	131
Závěr.....	131

Klinické a laboratorní projevy paraneoplastických revmatických syndromů 134

Jozef Rovenský, Ľubica Švancárová

Algodystrofický syndrom	135
SLE-like syndrom.....	136
Antifosfolipidový syndrom a katastrofický antifosfolipidový syndrom	136

Relabující polychondritida.....	138
Polymyalgia rheumatica a obrovskobuněčná arteriitida	138
Multicentrická retikulohistiocytóza.....	139
Osteogenní osteomalacie	141
RS ₃ PE	141
Výskyt antinukleárních protilátek při nádorových chorobách	142

Osteoartróza 149

*Jozef Rovenský, Helena Tauchmannová, Mária Stančíková,
Jana Sedláková, Mária Krátka*

Epidemiologie	149
Sociálně-ekonomický dopad	150
Patogeneze.....	150
Rizikové faktory vzniku	152
Klinický obraz.....	153
Formy osteoartrózy	153
▪ Koxartróza	153
▪ Gonartróza	154
▪ Artróza kloubů ruky	154
Klasifikace	160
Diagnostická kritéria	160
Terapie	161
Medikamentózní léčba osteoartrózy	162
Léky s rychlým nástupem účinku	163
▪ Neopioidní analgetika	163
▪ Nesteroidní antiflogistika	163
▪ Opioidní analgetika.....	167
▪ Lokální transdermální léčba	167
▪ Intraartikulární léčba glukokortikoidy.....	167
Léky s pomalým nástupem účinku	168
▪ Glukosaminsulfát	168
▪ Chondroitinsulfát.....	168
▪ Diacerein	169
▪ Nesaponifikovaná frakce sójového a avokádového oleje.....	169
▪ Kyselina hyaluronová	170
Experimentální léčba.....	171
▪ Ortokinová terapie	171
▪ Terapie zaměřená na subchondrální kost.....	172
▪ Vitaminy, minerály a doplňky stravy	172
Chirurgická léčba osteoartrózy	173
Transartroskopické metody očisty kloubu a obnovy chrupavky	174

Artropatie u hemochromatózy..... 178

Tomáš Dallos, Jochen Zwerina, László Kovács

Patofyziologie hereditární hemochromatózy.....	178
Genetika hereditární hemochromatózy.....	179
Diagnostika hereditární hemochromatózy.....	180
Klinický obraz a prognóza hereditární hemochromatózy.....	181
Klinický obraz artropatie při hereditární hemochromatóze.....	181
Patofyziologie artropatie.....	182
Epidemiologie artropatie.....	182
Radiologické změny.....	183
Prognóza artropatie.....	184
Diagnostika artropatie a screening.....	185
Terapie artropatie.....	186
Závěr.....	186

Diabetická Charcotova neurogenní osteoartropatie 189

Renáta Palmajová, Juraj Palmaj

Historie.....	190
Epidemiologie.....	190
Etiopatogeneze.....	191
▪ Endogenní faktory.....	194
▪ Exogenní faktory.....	196
Diagnostika.....	200
Klinický obraz.....	202
Radiologie.....	205
Radiologická zobrazovací vyšetření.....	208
▪ Výpočetní tomografie.....	210
▪ Magnetická rezonance.....	210
▪ Izotopové vyšetření.....	212
▪ Biochemické vyšetření.....	213
Intervenční diagnostika.....	213
Diferenciální diagnostika.....	214
Terapie.....	219
▪ Operační léčba.....	223
▪ Komplexní rehabilitační léčba.....	227
Permanentní diabetologická a ortopedická péče.....	229

Změny pohybového systému u metabolického syndromu..... 235

Juraj Palmaj, Renáta Palmajová

Etiopatogeneze strukturních změn pohybového systému při metabolickém syndromu.....	236
Stimulační faktory směřující k postižení mezenchymové tkáně.....	237
Osteoartikulární změny u metabolického syndromu.....	241
Ligamentózní změny při metabolickém syndromu.....	243
Svalové změny při metabolickém syndromu.....	243

Diabetická svalová infarkce.....	244
Brunsvův-Garlandův syndrom	245
Reflexní sympatiková svalová dystrofie	246
Klinické manifestace změn pohybového systému při metabolickém syndromu	246
Osteopenické strukturní změny na páteři.....	247
Osteoproduktivní strukturní změny na páteři	248
Strukturní změny v oblasti pánve a kyčelních kloubů	250
Strukturní změny v oblasti kolena	252
Strukturní změny v oblasti kotníku a nohy	253
Strukturní změny v oblasti ramena	254
Strukturní změny v oblasti lokte	256
Strukturní změny v oblasti ruky.....	256
Léčba poruch pohybového systému na podkladě metabolického syndromu	258

Klinická syndromologie dnavé artritidy..... 262

*Jozef Rovenský, Marián Kovalančík, Karol Bošmanský,
Emília Rovenská, Jana Sedláková*

Polyartikulární dna.....	262
Klinický obraz postižení malých kloubů	264
Časná atypická tofózní dna	265
Výskyt dnavé artritidy při diuretické léčbě	265
Léčba dny ve vyšším věku	266

Rentgenový a ultrasonografický obraz chondrokalcinózy..... 269

Mária Krátka, Jozef Rovenský

Kolena	270
Pánev	271
Kotníky a nohy.....	272
Ramena, lokty, sternoklavikulární klouby	273
Zápěstí a ruce	274
Páteř	275
Ultrasonografie	276

Alkaptonurie a ochronóza

Jozef Rovenský, Richard Imrich, Tibor Urbánek, Vladimír Bošák

Klinické příznaky	278
Historie	278
Etiologie a patogeneze.....	279
Epidemiologie a genetické aspekty	279
Klinický obraz.....	281
Koincidence alkaptonurické ochronózy s jinými onemocněními	285
Diagnostika	286
Diferenciální diagnostika.....	287
Terapie	288

Metabolická osteopatie u celiakie manifestované v pozdním věku 291

Hana Ciferská, Pavel Horák, Martin Tichý

Kazuistiky.....	291
■ Kazuistika 1	291
■ Kazuistika 2	295
■ Závěry, léčba a její výsledky.....	296
■ Diskuse	298

Celiakie u pacientů staršího věku 302

Petr Fojtík, Martin Kliment, Pavel Novosad

Definice.....	302
Epidemiologie	303
Klinický obraz.....	303
Diagnostika	304
Klasifikace – formy celiakie.....	305
Komplikace celiakie	306
Terapie a dispenzarizace.....	306
Screening cílových skupin v dospělosti a stáří	307

Kostní a kloubní postižení při celiakii 309

Lenka Franecková, Marie Sedláčková

Etiopatogeneze celiakie	310
Klinické projevy celiakie	311
Diagnostika celiakie	312
Metabolické osteopatie při celiakii.....	313
Kloubní postižení při celiakii.....	314
Závěr.....	316

Difúzní idiopatická skeletální hyperostóza 318

Andrea Pavelková

Úvod	318
Etiologie a etiopatogeneze DISH.....	319
Klinické projevy onemocnění DISH.....	320
Diferenciální diagnostika.....	320
Těžký případ deformující DISH u staršího pacienta.....	322
Diskuse ke kazuistice	323
Terapie DISH	324
Závěr.....	324

Senilní osteoporóza 326

Petr Broulík

Klinický obraz.....	328
Vyšetření senilní osteoporózy	329
Léčba senilní osteoporózy.....	330

Výživa a osteoporóza 335*Petr Fojtík, Martin Kliment, Pavel Novosad*

▪ Vápník	335
▪ Vitamin D.....	336
▪ Bílkoviny.....	336
▪ Tuky.....	337
▪ Ovoce a zelenina	337
▪ Vitaminy a stopové prvky	337
▪ Racionální strava	338

Bolesti šíje a ramene 340*Marie Sedláčková*

Výskyt v populaci.....	340
Definice.....	340
Diagnostika původu bolesti.....	341
Akutní a chronická bolest	341
Definované jednotky.....	343
Nespecifický cervikobrachiální syndrom	346
▪ Léčba NCBS	347
Doporučená léčba ve stáří.....	347

Vertebrogenní onemocnění 350*Ivan Buran*

Etiopatogenetické faktory.....	350
▪ Poruchy intervertebrálního disku	350
▪ Intervertebrální skloubení.....	351
▪ Sakroiliakální skloubení.....	351
▪ Stabilizační systém páteře	351
▪ Psychické faktory	354
▪ Cévní procesy.....	355
▪ Osteoporóza.....	355
▪ Endokrinní patologie	356
▪ Gastrointestinální poruchy	356
▪ Viscerální bolesti.....	356
▪ Malignity	356
Paraklinická vyšetření.....	356
Léčba.....	356

Bolest..... 359*Ľubomír Lisý*

Farmakologické ovlivnění bolesti u starších osob	362
Neopioidní analgetika	362
Opioidní analgetika.....	363
Adjuvantní léčba.....	364
Nefarmakologická léčba bolesti u osob vyššího věku	364

Farmakoterapie revmatických chorob 366

Marta Olejárová

Obecné aspekty farmakoterapie ve stáří.....	366
Analgetika antipyretika	367
Opioidy	367
Nesteroidní antirevmatika	368
Glukokortikoidy	369
Kolchicin, alopurinol a febuxostat.....	370
Syntetické choroby modifikující léky revmatoidní artritidy	371
Biologické choroby modifikující léky u revmatoidní artritidy	373
Symptomatické léky osteoartrózy s dlouhodobým efektem	374
Obecná doporučení pro terapii seniorů s revmatickými chorobami	375

Revmatické syndromy indukované léky 377

Jozef Holjenčík jr., Jozef Rovenský, Milan Kriška

Léky indukovaný lupus erythematoses	377
K statinům přidružená myopatie	379
Dna	381
Léky podmíněná artralgie.....	382
Vaskulitida a sklerodermie.....	382

Rehabilitace u revmatických chorob 384

Helena Tauchmannová, Zuzana Popracová

Osteoartróza	385
Osteoartróza malých kloubů ruky	385
Osteoartróza kyčelního kloubu	386
Osteoartróza kolenního kloubu.....	387
Osteoartróza kotníku a kloubů nohy	389
Omartróza ramenního kloubu	389
Osteoartróza loketního kloubu	390
Osteoartróza páteře.....	390
Systémový lupus erythematoses.....	391
Revmatoidní artritida	392

Chirurgická léčba následků revmatických chorob 394

Pavel Vavřík, Stanislav Popelka

Úvod	394
Obecné problémy	394
Předběžná indikace	394
Informovanost pacienta.....	396
Předoperační vyšetření a příprava.....	396
Hrazení krevních ztrát	397
Rehabilitace a následná péče	397

Typy revmatochirurgických výkonů	398
= Výkony na velkých končetinových kloubech.....	398
Výkony na zápěstí a v oblasti ruky.....	403
Výkony v oblasti hlezna a nohy	405
Výkony v oblasti páteře	407
Závěr.....	408
Pagetova kostní choroba	410
<i>Inês Guimarães da Silveira, Melissa Cláudia Bisi, Aline de Souza Streck, Caroline Zechlinski Xavier de Freitas, Deonilson Ghizoni Schmoeller, Carlos Alberto von Mühlen, Jozef Holjenčík jr., Jozef Rovenský</i>	
Epidemiologie	410
Etiologie.....	411
Patofyziologie.....	411
Klinický obraz.....	412
Diagnostika	412
Léčba.....	413
Specifická farmakologická léčba	415
Involuční osteoporóza: sarkopenie, frailty syndrom a pády	417
<i>Jiří Jenšovský</i>	
Sarkopenie	419
Frailty syndrom (křehký pacient)	423
Pády.....	425
Systémová enzymoterapie v komplexní léčbě degenerativních revmatických chorob ve vyšším věku	433
<i>Marta Honzíková</i>	
Rejstřík	439